

ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Журова Т. Л.

Фінансове управління Диканської селищної ради

ZhurovaT@i.ua

Конфлікт – це є завжди протилежність цілей, позицій, думок, інтересів, що спричиняє відповідні наслідки. Сварки, суперечки ще не є конфліктами. Конфлікт реально існує, якщо є негативний наслідок розбіжностей у думках, емоційних реакціях. Він виявляється у ворожій, агресивній поведінці однієї особи чи інших, між якими виникло непорозуміння. Наслідок – це є припинення позитивних взаємин, міжособистісної взаємодії, або появи агресії, депресії у людини. Головною ознакою конфлікту є те, що особи вдаються до різноманітних негативних, жорстоких дій з метою відстояти свою позицію. Обурливі почуття доходять до моменту кипіння і людина здатна на неочікувану реакцію. Це – відмова від виконання своїх обов'язків, бойкот, страйки, погрози, написання скарг. Проте бувають випадки, коли тільки одна із сторін визначає ситуацію як конфліктну, має претензії до партнера, який може навіть не здогадуватись, що він залучений до конфлікту та викликає негативні емоції у партнера.

Конфлікти під час війни – подвійне табу в нашому суспільстві, яке навіть за мирних часів не любить визнавати їх наявність, а під час війни – і поготів. Але якщо з ними не працювати, то вони накопичуватимуть свій заряд і проявляться вже в той момент коли ними керувати буде складніше.

Небезпека та страх за майбутнє *своїх* дітей змушують тисячі українських сімей тікати від *війни*. Під час війни багато родин змушені покидати свої домівки та рухатися у невідомість для пошуку безпечного місця для себе та своїх дітей. Прибувши на місце тимчасового перебування, батьки та діти стикаються з адаптацією до нових умов. Цей процес адаптації до змін, що настали, може проходити такі етапи:

1. Організація побуту для себе та дітей. На цьому етапі важливою є організація побуту та забезпечення базових потреб, орієнтація в просторі (що і де знаходиться, чи є гаряча вода, де буде спати кожен член сім'ї, де ми їстимемо, чи є посуд тощо), тому увага дорослих спочатку може бути спрямована саме на це, без активного усвідомлення того, що зміна (переміщення) вже відбулась.

2. Відслідковування і зіткнення з відмінностями («не так, як вдома»). На цьому етапі може виникати роздратування,

розгубленість, швидка втома, апатія. У процесі порівняння відмінностей буття, приходиться усвідомлення того, де ти є – не вдома.

3. Ситуація невизначеності. Людина відчуває певну безпорадність та розгубленість, пов'язану із ситуацією невизначеності. З'являються питання на кшталт «що робити далі», «як надовго ми тут», «як бути зі школою та дитячим садком, що робити з роботою», «як продовжити лікування» тощо.

4. Планування (короткострокове і довгострокове). На цьому етапі з'являються плани щодо короткострокових і довгострокових дій. Це пов'язано із тим, що відбулось орієнтування у просторі (де магазин, що потрібно для відвідування лікаря, де навчатимуться діти, як я працюватиму тощо), перевірка на досвіді, що ви перебуваєте у безпеці (повної або часткової відсутності загроз) – первинна адаптація.

5. Асиміляція (інтеграція) досвіду. На цьому етапі актуальним стає проживання психотравмувального досвіду, який був пов'язаний із бойовими діями, розлученням із близькими та втратою звичного способу життя. З'являється опора на ресурси (як був пройдений цей шлях, з чим було складно, на що я опирався / опиралась, коли отримував / отримувала цей досвід, як я можу допомогти собі та іншим).

6. Прийняття. На цьому етапі відбувається два процеси: перший – пов'язаний з проживанням подій, які пов'язані з війною, а другий – пов'язаний із прийняттям тих змін, які відбулись, та адаптації в нових умовах і пошук ресурсів.

У моменти стресової мобілізації ресурсу, коли загроза безпеці, життю та здоров'ю є найбільшою, виникає потреба в екстреній евакуації, люди переважно схильні до об'єднання між собою, аніж до конфліктів. Незадоволені потреби накопичуються, при цьому їх задоволення або неможливе, або відкладається на потім. Коли ж люди опиняються у відносній безпеці, потреби актуалізуються, ресурсу стає трохи більше – загрози виникнення конфліктів зростають.

Ще дуже важливий акцент – конфлікти спричинені не внутрішньо переміщеними особами, а великою хвилею міграції, яка спровокувала те, що українці з одних областей (переважно східних і південних вимушено переїхали до громад, де проживають українці із центральних або західних областей).

Україна – досить велика за площею країна, у нас багато регіональних особливостей і традицій, проговорених та не проговорених правил, не кажучи про економічні та соціальні

питання різних громад, що існували і до великої війни. До цього додається контекст війни, психологічної травми, стресу і низка конфліктів ідентичностей, які і в мирні часи вирішувати досить непросто. Звичайно уся ця низка факторів дала додатковий «заряд» конфліктній напрузі у приймаючих громадах. Це могли бути і міжособистісні конфлікти, і конфлікти між групами людей.

На жаль, війна не закінчиться швидко, а її наслідки будуть мати вплив ще дуже тривалий період часу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук Н. М. Конфліктологія: Конспект лекцій для студентів денної та заочної форм підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, магістр. Полтава, 2021. 106 с.

СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ КРИЗИ: ПСИХОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ПЕРЕЖИВАННЯ ТА ПОДОЛАННЯ

Заїка В. М.

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
zaika_vitaliy@ukr.net*

В умовах сьогодення кожна людина стикається з різноманітного роду кризовими ситуаціями життя, які мають багатовимірність проявів [3]. Розуміння того, що відбувається з людиною в умовах кризи та пошук правильного напрямку руху, є актуальним науковим питанням, яке потребує свого вирішення та допоможе кризовим консультантам надати якісну психологічну допомогу особам, які її потребують [1; 5].

Метою нашого дослідження є побудова структурно-динамічної моделі розвитку кризи, яка описує процес виникнення, розвитку та вирішення кризової ситуації.

Для того, щоб розуміти, що відбувається з людиною в умовах переживання кризового стану потрібно розробити робочу модель, яка б включала всі аспекти психічного життя людини. Основним поняттям у ній виступає «психологічне інформаційне поле кризи», у формуванні якого велику роль відіграють самовідчуття і самоусвідомлення та їх зміна. Психологічне інформаційне поле кризи – це комплексна система інформації, що оточує кризову ситуацію і впливає на спосіб, яким люди реагують на неї та сприймають світ навколо. Це поняття описує потік